

CAHİT SITKI
TARANCI

Otuz Beş Yaş

BÜTÜN ŞİİRLERİ

61. BASKI

Derleyen: ASIM BEZİRCİ

♥ can
modern

CAHİT SITKI
TARANCI
Otuz Beş Yaş
BÜTÜN ŞİİRLERİ

Can Modern

Otuz Beş Yaş, Cahit Sıtkı Tarancı

Derleyen: Asım Bezirci

© 1983, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1983

61. basım: Eylül 2019, İstanbul

Bu kitabın 61. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Patrick Herrera

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-510-017-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789755100173

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

CAHİT SITKI
TARANCI

Otuz Beş Yaş

BÜTÜN ŞİİRLERİ

Derleyen
Asım Bezirci

♥can

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Gün Eksilmesin Pencereden, 2006

Ziya'ya Mektuplar, 2007

Avuçlarıma Sıgmiyor Yıldızlar, 2016

Evime ve Nihal'e Mektuplar, 2016

CAHİT SITKI TARANCI, 1910'da Diyarbakır'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nin ardından Mülkiye Mektebi'ne girdi. Burada yarım kalan eğitimi tamamlamak için gittiği Paris'ten İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması sebebiyle dönmek zorunda kaldı. Burhaniye'de askerliğini yaptıktan sonra Ankara'ya yerleşti ve birkaç kuruluştta çevirmen olarak çalıştı. 19. yüzyıl Fransız şiirinden, özellikle de lise yıllarında karşılaşmış bütün sanat hayatında apayrı bir yere koyduğu Baudelaire'den etkilenen Cahit Sıtkı, şiirlerinde biçim kaygısını ön planda tuttu, hayatın zevkleri ve ölüm temalarına yoğunlaştı. Kendinden sonra gelen kuşakların üzerinde büyük etkisi oldu. Tarancı, "Otuz Beş Yaş" şiiriyle 1946 yılında CHP Şiir Ödülü'nü kazandı. Şiirleri *Otuz Beş Yaş*, öyküleri *Gün Eksilmesin Pencereden*, diğer yazıları *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar*, ailesine gönderdiği mektupları *Evime ve Nihal'e Mektuplar*, Ziya Osman Saba'ya gönderdiği mektupları ise *Ziya'ya Mektuplar* adlı kitaplarda toplandı. Yakalandığı ağır hastalığın tedavisi için Viyana'ya götürüldüyse de kurtarılamadı, 1956 yılında Viyana'da öldü.

İçindekiler

Sunu (Asım Bezirci).....	21
ŞİİR ÜSTÜNE (Cahit Sıtkı Tarancı)	
Konuşma.....	25
Mektup.....	35
Yazı.....	37
ÖNCEKİLER	
Gidiyorum.....	43
Talihsiz.....	44
Eski Saadetinle.....	45
Batan Gemi.....	46
Gel Çadır Kur.....	47
Anne, Ne Yaptın?.....	48
Kar ve Ben.....	49
Kelekler.....	50
Benimsin!.....	51
Minareler.....	52
Yalnızlık.....	53
Çöküyorum.....	54
Yağmur.....	55
Günlerim.....	56

Günlerim II	56
Ölümden Beter	57
Son Gece	58
Gidiyorum	58
Yağmur	59
Bir İtiraf	60
Mazim	61
Korkulu Köprü	62
Sarayımız	63
ÖMRÜMDE SÜKÛT	
Ömrümde Sükût	67
Maziye Yâda Daldığım Zaman	68
Yatak	69
Odamda Sükût	70
Zaman Bir Kuşak Gibi	70
Uykusuzluk	71
Uyku	72
Bir Lâhzam	73
Dar Kalıp	73
Aynalar	74
Bir Kapı Açıp Gitsem	74
Bir Yaz Günü	75
Rüyamız	76
Yağmur ve Ben	76
Kar ve Hâtralar	77
Gece Bir Neticedir	78
Bilmecelerle Kal	78
Gece Bahçelerinde	79
Güneşe Âşık Çocuk	80

Kuşlar ve Gemiler	81
Uzak Bir İklimde	82
ARADAKİLER	
Kuyu	87
Akşam Vakti	87
Aynalarda Gece	88
Akşamleyin	88
Sen de Her Şey Gibi	89
Yağmur Yağadursun	89
Sular, Ağaçlar, Kuşlar	90
Hâtıralar	90
Renkler	93
Her Günkü Özleyiş	93
Gün Sonu	94
Eşya	95
Beni Kısıkanan Ölüler	96
Havuz	96
Aşk Şarkısı	97
Bir Ölünün Rüyası	97
Bu Akşam Vakti Deniz	98
Obsession	98
Ölüm, Sinsi Ölüm	99
Yaşamak	100
Kerbelâ	101
Düşündüğüm Yer	102
Geçerken	104
Şehir	105
Ölmüştüm	105
İmrendiğim Şey	106

Yıldızlar	106
Sen Yoksun ki	107
Harp Baharı	107
Şubat Sabahı	108
Sevsen Beni Çocuğum	108
Her Gece mi Bu Uykusuzluk	109
Anarşi	109
Bir Nehir Bilirim	110
Okşamaya Vakit Kalmadı	110
Hey Gidi Güneşli Uykular	111
Ölmek İstemeyen Adam	112
Yağmur Yağıyordu	112
Irmak	113
Ölü	113
Elveda	114
Kadın Göğsü	114
İmkânsız Vuslat	115
Etraf Konuşurlarken	116
Hâtırası Yeter	117
Neden Sonra	117
Bir Yemiş Olacak	118
Kış Güneşi	118
Kur'a	119
Uyku	120
Mademki Güzelsin	120
Ben Ölecek Adam Değilim	121
Delilere Selâm	123
Kıtadan Mektup	124
Böyle İşte	125

Bir Kıtacak	125
Rönesans	126
Bizimkiler	127
Bereket Versin	128
Kavs-i Kuzeh	128
Akşamcı	129
Değirmen	129
Mangal Başında	130
Durgun Deniz	131
Esmer Güzeli Yârim	131
Kış Mevsimi	132
Kurban Bayramı	133
Sadri Ertem'i Düşünürken	134
Muhabbet Faslı	135
Giderken	136
Yadigâr	136
Hizmetçi Kız	137
Fıkr-i Sabit	138
Felekten Bir Gece	138
Mesut Çift	139
Bahar	140
Nar	141
Aşk Masalı	142
Arslan	144
Bir Şey	145
Atatürk'ü Düşünürken	146
OTUZ BEŞ YAŞ	
Gün Eksilmesin Pencereden	149
Kulak Ver ki	149

Gündüz	150
Mademki Vakit Akşam	150
Deniz	151
Perişan Sofra	151
Sayıklayan Ağaç	152
Mezarlık	154
Sanatkârın Ölümü	154
Serenad	155
Korktuğum Şey	156
Memleket İsterim	157
Şaşırdım Kaldım	158
Ölüm I	159
Ölüm II	160
Şubat Günü	161
Ölümden Sonra	162
Her Günkü Şarkım	163
Hâtıralar	164
Gençlik Böyledir İşte	165
Bir Uykusuzluk Gecesi	166
Gece Şarkısı	167
Allah'ı Ararken	168
Desem ki...	170
Sulh Bir Hâtıra Oldu	172
Çilingir Sofrası	172
Bir Haritam Vardı Benim	173
Kuşlar	173
İmkânsız Dostluk	174
Bir de Baktım ki Ölmüşüm	174
Bu Sabah Hava Berrak	175

Biz Nerdeyiz Sevgilim?	176
İnsanoğlu	176
Nü	177
Yanlıř Bilmesinler Beni	177
Robenson	178
Hastanede Ziyaret Günü	179
Sıla	179
Çocuk Bahçesinde Gezerken	180
Öyle Dalmışım ki	180
Bir Ölü'nün Ağzından	181
Bugün Hava Güzel	182
Ajans Dinlerken	183
İlk Cemre	183
Yalan	184
Gündüz Olsun	184
Ölüm Tehlikesi	185
Bugün	186
Affet Bizi Lâmba	187
Bugün Cuma	188
Bütün Bir Yaz	188
Bahar Yeli	189
Uçtu Uçtu	190
Paydos	191
Abbas	192
Aşk	193
Dalgın Ölü	193
Ben Aşk Adamıyım	194
Âkıbet	195
İlk Aşk	195

Su Sesi	196
Bahar Geliyor	196
Kırkıncı Oda	197
Çaresiz	197
Anacığım	198
Hareket	199
Nedendir Yarab	200
Çocukluk	200
İnsan Hıçkırıkları	201
Hepimize Dair	201
Yaz Gecesi	202
Misafir	202
Yoldaşlar	203
Bir Saadet	203
Ben de Bir İnsanım	204
Bahar Sarhoşluğu	205
Nedim'e Dair	206
Hepsinden Beter	207
Sevdalı	208
Peyzaj I	209
Peyzaj II	209
Peyzaj III	210
Peyzaj IV	210
Can Yoldaşı	211
Teselli Tarafı	212
Yaşım İlerledikçe	212
Gün Olur ki	213
Bir Aşk Hâtırası	213
Misafir Adam	214

Tereke	215
Postacı	216
Tren	217
Şaşırtmaca	217
Davet	218
Hep Yaşadığıma Dair	219
İnsan Hâli	219
Garip Kişi	220
Cem	220
Herkesin Gecesi	220
Ada'ya Davet	221
Yarın Pazar Değil	221
Ferman Senindir	222
Karasevda	223
Yalnızlığa Dair	224
Hayal Ettiğim Şey	225
Yalnızlığımız	226
Şiir	226
Otuz Beş Yaş	227
DÜŞTEN GÜZEL	
Düşten Güzel	231
Yalan	231
Bahar Hikâyesi	232
Atatürk	233
Kış Gecesi Rüyası	234
Mehmetçik	235
Hacı Bayram Camii	236
Gönül Hoşluğu	236
Müjde	237

Dilekçe	237
Yürek	238
Bayram Yemeđi	238
Yalnızlık Macerası	239
Şaşkın Dünya	240
On Kasım	240
İstiklâl Marşı'nı Dinlerken	241
Sabah Duası	242
Bir Güzel	244
Sađ El	245
Meçhul Asker	246
Utanç	247
Sevdiğim	247
Aşkımız	248
Değirmen	249
Dertleşme	250
Gariplik	251
Memleket	252
Yaz Günleri	252
Edâ	253
Portre	254
Kırık Kalpler	255
Kim Kime Dum Duma	256
Aşk İle	257
İyimserlik	257
Karanlıktaki Hazine	258
SONRAKİLER	
Güvenlik	260
Değişik	260

Akrostiş	261
Güven	261
Başımı Koruyan Melek	262
Korkunç Güzel	262
ÇEVİRİ ŞİİRLER	
Charles Baudelaire	
Seyahate Davet	265
Ne Dersin Bu Akşam	267
Akşamın Ahengi	268
Balkon	269
Jules Laforgue	
Bensiz Olacak Her Şey	271
Guillaume Apollinaire	
Dilek	272
Paul Verlaine	
Green (Yeşil)	273
Gök Öyle Mavi	274
Alfred de Musset	
Hüzün	275
Gérard de Nerval	
Fantazya	276

Sunu

Cahit Sıtkı Tarancı, cumhuriyet döneminin çok sevilen şairlerinden biridir. *Varlık* dergisinin 1957'deki bir soruşturmasıyla *Otuz Beş Yaş* adlı eserinin on dördüncü basıma ulaşması bunu kanıtlamaya yeter. Fakat o, söz konusu dönemin yalnızca sevilen değil, beğenilen şairlerindendir de. Nitekim Nurullah Ataç'tan Mehmet Kaplan'a, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'ndan Ahmet Hamdi Tanpınar'a, Behçet Necatigil'den Ceyhun Atuf Kansu'ya, Peyami Safa'dan Oktay Akbal'a, Haldun Taner'den Tahsin Yücel'e kadar değişik görüş ve kuşaktan birçok yazarın övgüsünü kazanmıştır. Büyük bir üzüntü yaratan erken ölümü üstüne yazılan şiirlerin sayısı yirmiye yaklaşmıştır. Kişiliği ve sanatıyla ilgili kitapların sayısı altıyı bulmuştur.

Ahmet Haşım, Nâzım Hikmet ve Orhan Veli'nin ardından Tarancı'nın şiirlerini derlemeye girişmemin temel gerekçesi de bu sevgiyle beğenmedir. Ayrıca, ürünlerinden önemli bir bölümünün –otuz beş kadar şiirin– eski dergi ve gazetelerde unutulup kalmış olduğunu görmemin de buna eklendiğini açıklamalıyım.

Tarancı'nın *Bütün Şiirleri*'ni bir araya getirirken şöyle bir yol izlemeyi uygun buldum:

Şiirleri, elverdiğince, yayım tarihlerine göre sıraladım. Bunun için, şairin *Ömrümde Sükût* adlı ilk eserinden önce yayımlanan ve hiçbir kitabına girmeyen yirmi dört şiirini “Öncekiler” bölümünde topladım. *Ömrümde Sükût*'tan sonra ve *Düşten Güzel*'den önce basılıp da eserlerinde yer almayanları “Aradakiler” bölümünde birleştirdim. *Düşten Güzel*'den sonra

çıkanları ise “Sonrakiler” bölümüne yerleştirdim. En sona da “Çeviriler”i ekledim.

Ömrümde Sükût, Otuz Beş Yaş ve Düştün Güzel'deki şiirlerin sıralanış düzenine dokunmadım.

Tarancı'nın sağlığında yayımlanan ve ölümünden sonra defalarca basılan eserlerinin ilk basımlarını temel aldım. Ancak şairin sonradan yaptığını sandığım bazı değişiklikler ile dizgi yanlışlarını göz önünde tuttum.

Tarancı'nın eserlerine aldığı ya da almadığı tüm şiirlerin altında, ilk yayımlandıkları yerin adını ve tarihini belirttim. (Böylece, şairin evrim çizgisini izlemenin kolaylaşacağını sanıyorum.)

Başka bir dergi ve gazetede ikinci kez basılan ve az çok değiştirilen şiirler için dipnotlarda küçük açıklamalar yaptım.

Şiirleri aktarırken, genel olarak, Türk Dil Kurumu'nun *Yeni Yazım Kılavuzu*'na¹ uydum.

“Hatıralar”, “Renkler”, “Gün Sonu”, “Sayıklayan Ağaç” başlıklı şiirlerin elyazması ilk biçimlerini yayımlanmış örnekleriyle birlikte sundum.

Derlemenin başına, Tarancı'nın birer belge niteliği taşıyan değişik tarihli üç konuşması ile bir mektubunu ve yazısını koydum. (Bunların şiirleri ve şairi daha iyi anlayıp değerlendirmeye yardımcı olacağını umuyorum.)

ASIM BEZİRCİ
1983, İstanbul

1. TDK, *Yeni Yazım Kılavuzu*, 1980, Ankara.

Şiir Üstüne

Konuşma

I

— *Edebiyata nasıl başladınız?*

— Edebiyata karşı duyduğum heves on yıl önceye kadar gider. O zaman Fransız okulundaydım. Annemden uzak bulunmam, okuldaki yabancı ve sıkıntılı hava zaten hastalıklı olan ruhumu büsbütün karartmıştı. Anne yazdığım uzun mektuplarda bu karanlıkları, biraz da sınıfta okuduğumuz edebî parçalardan esinlenerek, parlak sözcükler, göz kamaştırıcı benzetmeler ve süslü cümlelerle anlatmaya çalışıyordum. Corneille'i, Racine'i, Molière'i sınıfta okuyorduk. Romantikleri de kendi kendime, okul kitaplığından aldığım kitaplardan izliyordum. Lamartine'in bütün şiirlerini ezberliyor, teneffüshanede arkadaşlarım voleybol, basketbol oynarlarken, ağaçların gölgesine çekilerek kendi kendime okuyordum. Bendeki Lamartine sevgisi, Galatasaray onuncu sınıfına kadar sürdü. Orada Baudelaire'i keşfettim, daldım *Elem Çiçekleri*'nin sonsuz bahçesine: Baudelaire'i okuyuncaya kadar Lamartine etkisinde birkaç manzume karalamıştım. Fakat Baudelaire'i okuduktan sonra düşünüşüm, duyuşum, görüşüm değişti. Daha doğrusu, Baudelaire, elinde tuttuğu canlı meşale ile bana tutacağı, tutmam gereken yolu gösterdi. Baudelaire bana suyun dibine inmeyi öğretti: İçimle dışım arasındaki farkı, *Les fleurs du Mal*'i

(*Elem Çiçekleri*) okuduktan sonra anladım. Baudelaire, bana kendi kendimi buldurttu ve ben hayatımı, Baudelaire'i okuduktan önce, Baudelaire'i okuduktan sonra diye iki bölüme ayırmaktayım.

— İlk yayınlanan yazınız ve bu yayınlanmış sırasındaki heyecanlarınız?

— Ailem arasında edebiyatla uğraşmamı teşvik derecesinde destekleyen bir dayımdı. Bir gün beni yanına çağırarak şiirlerimi götürüp Abdullah Cevdet'e göstermemi söyledi. Ben de bütün yazdıklarımı, cicili bicili bir deftere büyük bir özenle geçirerek İctihad Evi'nin eşliğinden atladım. Dr. Abdullah Cevdet beni asla unutamayacağım bir içtenlikle, bir ilgiyle, bir güler yüzle karşıladı. Bütün manzumelerimi dikkatle okudu, kusurlarımı söyledi. Beğendiği dizelerin altını çizdi ve bana şiire yetenekli olduğumu söyledikten sonra bu yazılarımı yayınlamaktan vazgeçmemi, çok kitap okumamı ve sonra yazmamı salık verdi. Bu öğüdü dinlediğime ne iyi etmişim. Tam o sırada da Baudelaire'i okudum, düşündüm, uğraştım ve bir yıl içinde bir defter daha doldurdum. Fakat yazmak beni tatmin etmiyordu, yazılarımın yayınlanmasını istiyordum. Bir gün bütün cesaretimi toplayarak o zamanın *Servet-i Fünûn* yazı işleri müdürü Halit Fahri'ye gittim. Yirmiye aşkın manzume içinde Halit Fahri tek bir manzumeyi beğendi, onu da *Servet-i Fünûn*'da yayınladı. İmzamı *Servet-i Fünûn*'un sütunlarında gördüğüm gün, yirmi dört yıllık hayatımda bir eşini bir daha bilemeyeceğim bir sevinç içindeydim. Bana bu büyük iyiliği yapan Halit Fahri'ye yıllarca sonra bile olsa, teşekkür etmek isterim.

Servet-i Fünûn'dan sonra *Muhit*'te, *Galatasaray* mecmuasında birçok yazılarım yayımlandı.

— Bizim eskilerden okuyup sevdiğiniz?

— Eskilerden kimi kastediyorsunuz? Divan edebiyatı ise, gereğince okuyamadığımı, daha doğrusu oku-

maya fırsat ve imkân bulamadığımı itiraf edeceğim. Okuyabildiklerim arasında Fuzuli ile Şeyh Galib en başta gelirler. Nedim'i onlarla bir tutmamakla birlikte gene severim. Muhakkak ki divan edebiyatı yabana atılacak bir edebiyat değildir. Mallarmé'nin bütün yaşamını verecek yapmak istediği ve Abbé Bremond'un inatla savunduğu saf şiiri, divan şairleri yüzyıllarca önce yapmışlardır... Bakın size, adı hatırımda kalmamış bir divan şairinin bir dizesini söyleyeyim:

“Men ta senin yanında dahi hasretem sana.”

Böyle olağanüstü dizeleri bulunan bir edebiyatı sevmek mümkün müdür? Gelelim Tanzimat edebiyatına: Ben Tanzimatçıların bir şey yapmış oldukları kanısında değilim. *Servet-i Fünûn* edebiyatını da beğenmem. *Servet-i Fünûn*'cular arasında edebiyata kalacak bir Halit Ziya vardır bence.

Fecr-i Âti edebiyatının Haşim ile Yakup'u olmasa o edebiyatı da mahkûm etmek kolaydır. Fakat işte Ahmed Haşim var, Ahmet Hamdi'nin dediği gibi, Türk edebiyatına insancıl anlamında gerçek şiiri getiren Ahmet Haşim var. *Nur Baba'yı*, *Hüküm Gecesi*'ni, *Sodom ve Gomore*'yi, *Yaban*'ı, *Ankara*'yı yazan Yakup Kadri var.

Eserinde Doğu ile Batı'yı büyük bir ustalıklı kaynaştıran Yahya Kemal ise şiirimizin kutuplarından biridir. Kusursuzluğun zevkini biz Yahya Kemal'in dizelerinde tattık. Yahya Kemal'in şiir yazdığı bir dönemde Türk şiiri, göğsünü gere gere, “Varım,” diyebilir. Halk edebiyatımız da divan edebiyatı kadar ve hatta ondan da önemlidir. Bir Yunus Emre az şey mi?

“*Bir ben vardır bende ben'den içeri*”

Baudelaire'i bile kıskandıracak bir dizedir. Halk şairlerinin en çok hoşuma giden yanlarından biri de içsel bir hayata sahip olmalarıdır, ki bence bu şair olmanın ilk koşuludur. Temiz Türkçenin de en güzel örneklerini an-

cak halk şairlerinde bulabilirsiniz.

Bekleyelim, zaman her şeyi çözümler, yoluna kor.

— *Genç kuşağın en kuvvetli şair ve yazıcıları?*

— Genç kuşak, yani savaştan sonraki demek istiyorsunuz. Bence asıl Türk edebiyatı bu kuşakla birlikte başlıyor. Genç kuşak içinde, kitapları Avrupa dillerine bile çevrilirse edebiyatımıza şeref verecek olan en güçlü ad Peyami Safa'dır. Ne yazık ki aydın tabaka, Peyami'yi daha çok fıkra yazarı olarak tanıyor. *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*'nu, *Bir Tereddüdün Romanı*'nı okumuş kaç adam gösterebilirsiniz bana? Halk ancak Burhan Cahit edebiyatını anlıyor.

Şiirde Necip Fazıl, Ahmet Kutsi var, onlarla birlikte başladığı halde en güzel şiirlerini son iki yıl içinde vermiş olan Ahmet Hamdi var. Hikâyede Sadri Ertem var. Daha genç kuşak yazarları arkadaşlarım oldukları için ad belirtmeyeceğim. Fakat onların içinde öyle olağanüstü şiirler ve hikâyeler yazanlar var ki yarına kalacaklarına şimdiden senet vereceğim geliyor.

— *Son dil akımını nasıl buluyorsunuz?*

— Son dil akımının yanındayım, dilimizi yabancı sözcüklerden temizlemek kadar güzel bir düşünce olabilir mi? Asıl Türk dilini de ancak bugünkü kuşak yapacaktır.

II

— *Edebiyata karşı ilk ilgi sizde ne zaman ve nasıl uyandı?*

— İlkokulda iken Namık Kemal'in, Tevfik Fikret'in, Mehmet Emin'in şiirlerini yüksek sesle okumayı pek sevdim. Fransız okuluna geçtiğimde durmamacasına roman okumak tutkusuna kapıldım. Yine o tarihlerde Diyarbakır'daki kız kardeşime uzun manzum mektuplar yazdığımı hatırlıyorum. Fakat bende edebiyata ve özel-

likle şiire karşı gerçek ve köklü denilebilecek ilk ilgi Galatasaray onuncu sınıfta sıra arkadaşım Ziya Osman Saba'nın yardımıyla tanıdığım Baudelaire ile başlar. Bu dev Fransız şairini içime sindire sindire okuduktan sonradır ki, şiir yazmak benim için soluk almak, yemek, içmek kadar doğal bir yaşam eylemi oldu.

— *Bir gün ünlü bir edebiyatçı olacağımızı çocukluğunuzda tahmin eder miydiniz?*

— Şiir yazmaya başladığım sıralarda ünlü olmaya çok imrendiğimi saklamayacağım. Fakat sonra sonra gerçek ünlüleri, yalancı ünlülerden ayırt etmeye başlayınca, bir okuyucu kitlesi tarafından sevilip beğenilmenin kolay bir şey olmadığını anladım ve bu anlayışla çalışmaya koyuldum. Hem, bırakın ünlü olmayı, gerçekten güzel bir şey yazmanın insana verdiği haz, az şey midir? Üç beş edebiyatçı, beş on şiir okuyucusu tarafından bilinmeye ün denilemez kuşkusuz. Bugün az çok ünlü bir şair sayıldığım için ünü hor gördüğüm sanılmasın, hayır; sadece, ünün bir sanatçı için amaç olmayacağını, olmasını söylemek istiyorum. Güzel bir anıtın dikildiği güneşli meydana elbette gölgesi olacaktır.

— *Çalışkan bir öğrenci miydiniz? Hangi dersleri sever, hangilerinden hoşlanmazdınız? Öğrencilik hayatınıza ilişkin anmak istediğiniz anılarınız var mı?*

— Liseye kadar adamakıllı çalışkan bir öğrenciydim, hele Fransız okulunda çoğu zaman sınıfın birincisiydim. Dersler arasında bir ayırım gözetmez, hepsini aynı aşkla öğrenmeye çalışırdım. Fakat liseden başlayarak matematik, fizik, kimya, tabiat bilgisi beni sıkmaya başladı. Buna karşılık, edebiyat tarafım geliyordu. Öğrencilik hayatıma ait anılar mı?.. Çoook... Birini anlatmadan edemeyeceğim:

Mülkiye okulundaydım. Olağanüstü bir nisan günüydü. Üçüncü derse girme zili çalmıştı. İçimde bir pi-

relenme vardı. Bu havada derse girilir miydi? Hem de kimin dersiydi, biliyor musunuz? Bugün son derece saygı duyduğum Sıddık Sami'nin. Böyle bir günde medeni hukuku dinlemek mi, yoksa dersten kaçıp çimenlere uzanmak ya da kırlarda dolaşmak mı? Tahmin edeceğiniz gibi, fazla tereddüt etmedim. Arkadaşlar kurbanlık koyunlar gibi derse girerken ben de özgürlüğü seçmiş olmanın keyfiyle yukarı bahçeye çıktım ve çimenlere uzanarak bahar üzerine bir şiir düşünmeye başladım. Bir yandan da sigaramı tellendiriyordum. Aradan bir çeyrek saat geçmişti, geçmemişti, yanı başımda bir ses duydum: "Ne o, Cahit Bey, derse girmediniz mi?" İstifimi bozmadan, hiç düşünmeden yanıt verdiğimi hatırlıyorum: "Hayır efendim, hava o kadar güzel ki, derse girmeye gönülüm elvermedi!" Numaramı not defterine yazıp lâhavle kabilinden başını sallayarak yanımdan uzaklaşan kişi, o zamanki müdür yardımcımız Zeki Bey'di, 1950 Türkiye Güzellik Kraliçesi Güler Arıman'ın babası. Güler o zaman bir yaşında vardı yoktu.

— *Nasıl yazarsınız? Konularınızı arar mısınız? Ve salt yazmak ihtiyacıyla masa başına hazırlıksız oturduğunuz olur mu?*

— Nasıl yazdığımı ben de açıkça bilmiyorum, derssem şaşmayınız. Şiirde bu hiç belli olmaz. Yemek yerken ya da yolda giderken bir dize geliverir, galiba Valéry'nin yukarıdan inen dizesi gibi bir şey. Bakarsınız, o zamana kadar karanlık gördüğünüz bir dünya birdenbire aydınlanmış. Artık o dize kılavuzunuz olur, yazacağınız şiiri, konusunu, biçimini, boyunu bosunu, hepsini o belirler. Ve o şiir bitinceye kadar siz işgal altında bir ülke gibisinizdir. Dairede çalışmanızı, yemenizi, gezmenizi, uykunuzu ona ayırmak zorundasınız. Şiir bitmeden bu *hantise*'den (saplantıdan) kurtulamazsınız. Bu arada kalbinizin, sinirlerinizin, kafanızın, hatta kollarınızın ve ayakla-

rınızın akıl sır ermez bir işbirliği halinde çalıştığını görürsünüz. Gerçekten güzel şiirlerdeki canlılık belki de buradan geliyor. Şiirle hayat arasındaki bu sıkı ilişkiye inandığım içindir ki, şiiri hiçbir zaman bir düşüncenin kanıtlanması, bir davanın savunulması, bir felsefe sisteminin sunulması olarak düşünmedim. Şiirin yapısının gerektirdiği bu bağımsızlık, şairlerin özgürlük aşkıyla da açıklanabilir. Bunun için, baskı rejimlerinde ilk isyan bayrağını açanların daima şairler olduğuna şaşmamak, bunu doğal karşılamak, buna sevinmek gerekir.

— *En çok hangi yazarları okudunuz? Hangilerinin etkisinde kaldınız?*

— Villon'dan, Ronsard'dan başlayarak Superville'e, Pierre Emmanuel'e kadar bütün Fransız şairlerini okudum. Hepsinden de çok şeyler öğrenmişimdir. Bu arada özellikle Baudelaire ile Verlaine'e çok şey borçluyumdur; bu şairler insana kişiliğini bulduran türden, ağabey ve dost şairlerdir; insana kötülük değil iyilik ederler. Bizim şairler arasında da, dikkatli bir şiir okuyucusuna çok şeyler öğretecek olanları vardır. Divan şairlerinden, halk şairlerimizden yararlandığım kadar, Yahya Kemal'den, Haşim'den ve daha yenilerden de yoluma ışık serpmiş olan şiirler hatırlıyorum. İşini namuslu gören her şair, kendisinden sonra geleceklere kesinlikle bir şeyler öğretir. Bunun için, genç şairlerin, kendilerinden önce gelmiş olanları dikkatle okumaları çıkarları gereğidir.

— *Şimdi edebiyat alanında bir şeyler hazırlıyor musunuz? Yeni tasarılarınız var mı?*

— Dağınık dizelerden, beyitlerden, kıtalardan söz etmesem daha iyi olur. Şiirde başka bir tasarım olmadığını söylemekle yetineyim.

— *İlk yazılarımızla şimdikiler arasında ne gibi bir ayrılık görüyorsunuz? Edebiyat anlayışımız zamanla ne gibi değişikliklere uğradı?*

— İlk yazılarımda biçim zayıflığı vardı; dize titizliği, “bütün” kaygısı yoktu. Eskiden duymak yeterlidir sanırdım. Ne kadar aldaniyormuşum! Bereket versin, sonradan kendimi toparlayabildim: *Ömrümde Sükût* ile *Otuz Beş Yaş*’ı okuyanlar bu farkı görebilirler. Edebiyat anlayışı zamanla oluşur. Jean Cassou’nun “Şiir ne yapabilir demek, insanoğlu ne yapabilir, demeye gelir” sözünü kendime ilke edinmişimdir. İnsanoğlundan beklediğim her şeyi şiirden bekliyorum.

— *Bugünkü edebiyatımız hakkındaki yargınız?*

— Şiirimizin namuslu ve usta ellerde olduğundan çok hoşnutum. Hikâyemiz de öyle. Fakat roman ve oyun alanında aynı canlılığı gösteremediğimize çok üzülüyorum. Romanda bu işi bir aşk ve sorun olarak ele alan bir Peyami Safa var, roman görüşüne katılın ya da katılmayın bu olguyu teslim etmek zorundasınız.

— *Edebiyatımızın gelişmesi için neleri gerekli görürsünüz?*

— Sanatçı, gönül rahatlığı ile çalışabilmek için, bu çalışmalarına herhangi bir şekilde karışılmamasını ister; bu da onun en doğal hakkıdır. Bir sanatçının herhangi bir şekilde korunmasına taraftar değilim. Sanatçı, hayat kavgasında yalnız kala kala, yenile yenile kendini olgunlaştırır. Ekmeğini kazanmak için başka bir iş tutması mı gerek? Tutsun. Yazacak şeyi varsa herkesin uyuduğu saatlerde yazar. Sanatçı bu onurunu kavramalı ve asla uşak, dalkavuk derekesine düşmemelidir. En güzel, en ömürlü yapıtların onurlu ve şerefli sanatçılardan çıktığını her zaman görmekteyiz. Bugün çok şükür onurlu sanatçılarımız olduğu için edebiyatımızın gelişmekte olduğunu görüyoruz ve daha da gelişeceği hakkındaki inancımız artıyor. Beklemek, sabırlı olmak gerek.

(*Varlık*, 1 Mart 1951)

Öncekiler

GİDİYORUM¹

Gölde bir yolcu gibi yalnızlığım içinde
Kavrulup gidiyorum.
Serseri bir rüzgâr gibi hep ganimet peşinde
Savrulup gidiyorum.

Serçe kadar pervasız, bir günden ötekine
Atlayıp gidiyorum.
Bütün kumaşlarını açtığım gibi yine
Katlayıp gidiyorum.

Bir kış güneşi gibi ben keyfimin esiri
Görünüp gidiyorum.
Ne belli bir yerim var, ne de sevdiğim biri
Sürünüp gidiyorum.

(*Akademi*, Mayıs 1930)

1. Bu şiir, bazı yerleri değiştirilerek *Muhit* dergisinde (Ağustos 1931) yeniden yayımlanmıştır. Bakınız: s. 40. (A.B.)

TALİHSİZ

Halit Fahri Bey'e

Arzunun bir hayalet sardığı bir geceydi,
Bir geceydi hakikat yalanlara baş eğdi.
Bu gecenin susuzluk mahsulüsün bunu bil.

Kundaksız uzatıldın iğneli beşğine
Ve böylece Azrail
İstırabı mıhladı küçücük benliğine.

Ecelin kucağında erirken çocukluğun,
Âleme sırdı senin varlığın ve yokluğun.
Hâlâ bilinmez nedir kalbindeki bunalan.

Lâmbanı yaktılarsa lâmbanı kendin söndür,
Söndürmekle oyalan,
Gir geceler koynuna, deme yarın gündüzdür,

Belirecek gündüzler sönenlerden yüzüzdür.

(*Servet-i Fünûn*, 15 Mayıs 1930)

ESKİ SAADETİNLE

Mazim! Ah, o bir daha bulunmaz bir hazine!
Hırsız gibi dalardım altın gümüş içine.
Dalardım! Fakat şimdi o servetten bana ne!
Mazim! Ah, o bir daha bulunmaz bir hazine!

Mazim çılğınca çalan, çalan bir orkestra!
Her günüm bir ahenkte, her biri bir hâtıra!
Piyano, keman, flüt, saksofon ve tambura!
Mazim bir orkestra, mazim bir orkestra!

Mazim tüten bir baca, dumanın yoktu sonu.
Her günüm göğe çıkan bir duman helezonu.
Hangi mel'un şeytandır bilsem söndürdü onu!
Mazim tüten bir baca, dumanın yoktu sonu.

-Eski saadetinle, geçmiş günleriyle kal!
Gözlerini yumarak o dünyayı seyre dal!
O değil mi hayatta tutunduğun en son dal!
Eski saadetinle, geçmiş günlerinle kal!

(*Muhit*, Şubat 1931)

BATAN GEMİ (TOPAL)

İnsanlar dalgasına tutulmuş bir gemiyim!
Sağa sola sallanıp, bakın, çırpınıyorum;
Fakat bilmem ki sarhoş onlar mıdır, ben miyim;
İnsanlar dalgasına tutulmuş bir gemiyim!

Deliklerim açıldı tazyikinden suların;
Kudurmuş denizinde hakkın çırpınıyorum!
Güverteyi yıkıyor çığılı yolcuların.
Kudurmuş denizinde hakkın çırpınıyorum!

Gittikçe kabarıyor, amanın, bu dalgalar;
Ufuk sise gömülü, ne gelen var ne giden.
Kaptan imdat düdüğü durmadan çalar çalar!
Kaptan imdat düdüğü beyhude çalar çalar!

Ne zaman kara yüzü göreceğim, ne zaman!
Bir ümit dağılıyor çıkan her nefesimden.
Batacağım galiba bir limana varmadan!
Ne zaman kara yüzü göreceğim, ne zaman.

(*Muhit*, Mart 1931)

GEL ÇADIR KUR

Hiçbir kuşun, üstüne konmadığı bir ağaç;
Ömrüm; ne diye kondun bu ağacın üstüne?
Sana kim dedi ömrüm kuşa, şarkıya muhtaç?
Hiçbir kuşun üstüne konmadığı bir ağaç?

Her gün başka ahenkte söylediğin şarkılar
İnandırmıştı beni ömrümün düğününe.
Ne yazık, şimdi her dal hasretinle hışırdar!
Ah, nasıl inanmıştım ömrümün düğününe!

Rüzgâr bir cellât gibi sallarken satırını,
Yapraklar dökülüyor, günler bir bir düşüyor;
Kupkuru bir gövdeye ümitler üşüşüyor.
Hayat bir cellât gibi sallıyor satırını!

Gel yine gölgede kur ömrünün çadırını,
Sen ki benim şeklini sevdiğim ilk baharsın;
Bir doğdun bir de batma, hayatıma kıyarsın,
Gel yine gönlümde kur gönlünün çadırını!

(*Muhit*, Nisan 1931)

ANNE, NE YAPTIN?

Anne sana kim dedi yavrunu doğurmayı?
Sanki karnında fazla yaramazlık mı ettim?
Senden istemiyordum ne tacı, ne sarayı;
Karnında yaşıyordum, kâfiydi saadetim.

Bir kere doğurdunsa, sonra niçin büyüttün?
Kundakta, beşikte de bir zahmetim mi vardı?
Koynundan niçin attın yavrunu bütün bütün?
Bilmiyor muydun ki o yalnızlıktan korkardı.

Sütünden tatlı mıdır, anne, sanki bu hayat?
Bana sorsana anne yaşamak bir hüner mi?
El aç, yalvar gündüze, geceye boyun uzat.
Bu uğurda bir ömür çürütmeye değer mi!

Karnında yaşıyordum, kâfiydi saadetim!
Anne, istemiyordum ne tacı, ne sarayı!
Anne, karnında fazla yaramazlık mı ettim?
Anne, sana kim dedi yavrunu doğurmayı?

(*Servet-i Fünûn*, 2 Nisan 1931)

KAR VE BEN

Büyük şair Necip Fazıl'a hürmetlerimle

I

Esiyor tane tane yine beyaz bir rüzgâr.
Söyleyin hangi kuşun kanatları yolundu?
Yine hangi ağaçtan döküldü bu yapraklar?

Yağan beyaz bir sükût, bir mahşerdir sanki kar!

Bir hicret sevdasıdır ruhumu sardı yine.
Ruhum gibi pervasız yoldaşlar da bulundu.
Ruhum karıştı gitti bu kar tanelerine;

Şimdi yağan kar değil, ruhumdur kar yerine.

II

Semadan yere kadar bütün gördüklerinden
Usanç duyan gözlerim bir şeyde karar kıldı,
Bembeyaz bir güvercin kanadına takıldı.

Ben ne gurup bilirim, ne gece bilirim ben,
Uçuyor gönlüm beyaz bir sükût sevincinde;
Bir kadın gördüm ki ben beyaz güller içinde.

Ruhuma bağısladı bu kadın servetini.
Ne bir yara var artık, ne bir leke ruhumda;
O şimdi rüyasının denizinde bir ada.

Bir sevgili sahibi olmak saadetini
Kim bilir benim kadar... ben et kemik yığını
Duydum beyaz bir nehrin içimde aktığını.

(*Akademi*, 15 Nisan 1931)

KELEKLER

Bir Dicle farzederdim hayatı, etrafı saz;
Ömrümü, bahar yüklü zincir gibi kelekler.
Ve derdim: “-Çıkmam artık keleklerden kış ve yaz.
Her doğan gün ufkuma yeni bir güneş ekler.”

Güneşsiz ve keleksiz Dicle akarmış meğer.

(*Servet-i Fünûn*, 18 Haziran 1931)

*Türk şiirinin büyük ismi
Cahit Sıtkı Tarancı, yeni
kuşakların da severek
okuduğu şiirleriyle
ölümsüzler arasında.*

"Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder.
Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher,
Yalvarmak yakarmak nafîle bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider."

Cahit Sıtkı Tarancı'nın bu dizelerle başlayan "Otuz Beş Yaş" şiiri, Türk edebiyatının kült şiirleri arasındadır. Bir başka şiir ustamızın, Behçet Necatigil'in deyişiyle: "Şiirlerinde, yaşamanın ve aşkın güzelliğini öven, ölümün üstünlüğünü vurgulayan, Türkçeyi bütün tatlılık ve anlatım gücüyle şiire geçiren Cahit Sıtkı Tarancı, döneminin en çok okunan şairlerinden biri olmuş, hiçbir akıma bağlanmadan kendine özgü bir şiir geliştirmiştir."

Tarancı'nın şiirle ilgili bir soruya verdiği yanıt da bu doğrultudadır: "Şiirle hayat arasındaki sıkı ilişkiye inandığım içindir ki, şiiri hiçbir zaman bir düşüncenin kanıtlanması (...) olarak düşünmedim. Şiirin yapısının gerektirdiği bu bağımsızlık, şairlerin özgürlük aşkıyla da açıklanabilir. Bunun için, baskı rejimlerinde ilk isyan bayrağını açanların daima şairler olmasına şaşmamak gerekir." Tarancı'nın bütün şiirlerini, değerli eleştirmen Asım Bezirci'nin titiz derlemesiyle sunuyoruz.

